

Forhold. Skjøndt jeg nu paa ingen Maade kan indrømme Rigtigheden deraf, skal jeg dog forudsætte, at hiin Anskuelse gives Medhold, og at jeg maa bøde mig for den; men jeg maa da paa den anden Side bestemt kunne fordrø, at den paaberaabte Paragraphs øvrige Indhold bliver taget tilfølg, thi det gaaer dog ikke an at tage de af dens Bestemmelser til Indtægt, som man synes at kunne bruge for at naae Maalet, og derimod tilfidesætte de andre, som ikke convenere. Men naar nu § 82 tilfiger Eieren fuld Erstatning i Tilfælde af hans Eiendoms Afstaaelse, og naar nu Godseierne have en saavel i den positive Lovgivning som i hele den factiske Udvikling begrundet Ret til at sælge deres Gods, til hvem de ville, og beholde hele Kjøbesummen — en Ret, som ikke er bestridt af Nogen, end ikke af den ærede Forslagsstiller — saa paastaar jeg, at den ligefremme Følge af at bringe Grundlovens § 82 til Anvendelse vil blive den, at man for Fremtiden alene vil kunne forlange, at Godseierne ikke maae bruge deres Jord paa den hidtil tilladte Maade, altsaa enten ved at give i Fæste eller forpagte bort paa 50 Aar, men at man derimod ikke kan forlange andre eller større Offre af dem. Vil man saaledes forlange, at Godseierne foruden at skulle sælge deres Gaarde tillige skulle afgive Kjøbesummerne eller en Deel deraf, uden at give dem tilstrækkeligt Bederlag derfor paa anden Maade, saa siger jeg, at man handler imod Grundlovens Bud og gjør sig skyldig i en ligefrem Retskrænkelse. Jeg paastaar derfor, at, om ogsaa mine Modstanderes Anskuelser skulde trænge igjennem og bewirke et Ophør af de nu bestaaende Godsforhold, er det ligefrem ulovligt at ville berøve Eierne enten Lidt eller Meget af de indkomne Salgssummer. En anden Sag er det, hvorvidt Godseierne selv frivillig ville renoncere paa den fulde Værdi af deres Gaarde; men det er en Sag, der maa beroe paa de enkelte Godseieres egen frie Villie, og følgelig kan der ikke herom gives nogen Lovforskrift. Til Støtte for den Paastand, som man er fremkommen med oftere, og senest ved de i Folke-thinget stedfundne Forhandlinger, at Godseierne i Tilfælde af, at en Dvangslov gennemføres,

ikke skulde have Ret til Gaardens fulde Værdi medens man maa indrømme dem denne ved frivillig Salg, har man anført Bondestandens saakaldte historiske Ret til at bruge Bondesjorden paa billige Vilkaar eller Statens saakaldte Droveiendomsret. Jeg troer imidlertid, at der med denne Doctrin er drevet en stor Misbrug, og at Anvendelsen af Ordet Ret i disse Forbindelser har været i høieste Grad vilkledende. Jeg skal ikke benægte, at de præceptive Lovbud, som man kalder Fæstelovgivningen, og som hjemle en Fæstetvang, kunne siges at være haarne af det Formaal at bevare Bondesjorden for Bondestanden. Jeg vil heller ikke benægte, at et saadant Formaal, som et offentligt Formaal betragtet, kan være berettiget og navnlig i sin Tid har været det, men jeg maa ansee det for ligefrem urigtigt at ville opstille det som et absolut Lovgivningsprincip, der bør føres igjennem, selv om det kun kan skee med Brud paa Andres vel- erhvervede Rettigheder. Gjennemgaaer man nu den hele Række af positive Love, der ligesaa fra Slutningen af forrige Aarhundrede, fra Forordningen af 8de Juni 1787 til Dato ere givne til Fæstevæsenets Ordning, vil man let see, at der er en stor Forskjel paa disse tidligere Love og paa, hvad man nu har ifinde, hvorved man nu gaaer langt videre. Der er nemlig ingen af de gjældende Love, der gaaer ud paa, hvad man nu vil, nemlig en ligefrem Eiendomsberøvelse, medens det ikke kan nægtes, at flere af de gjældende Lovbud ere fremtraadte med Charakteren af til Fordeel for Bondestanden at indskrænke Eieren af Fæstegodsset i Eiendomsraadigheden over hans Gods. Men ærede Medlemmer ville see, at dette er noget heelt Andet; thi imedens man nu angriber Eiendomsretten, dens Substant, angaae de andre gjældende Lovbud Behandlingen af selv Eiendommens Gjenstand. Men Fæsteforholdet er ikke det eneste, hvori Lovgivningen, for offentlige Formaalets Skyld, har foretaget Indskrænkning. Jeg kan nævne flere Exempler, og blandt andre Forordningen af 27de September 1805 med Hensyn til Skoveiendomme. Forordningen af 19de Marts 1790 gjør i saa Henseende ikke nogen Undtagelse, som man urigtigt har villet paastaae;